

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročna letna 60 din. za tiskovino 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 4586

Sestanek predsedniškega zbora

Jubileji naše organizacije — Polnoštevilna udeležba — Zanimiva poročila in pomembni sklepi

V nedeljo 5. t. m. so se zbrali predsedniki sreskih društev JUU, skupno z upravnim in nadzornim odborom sekcije na predsedniškem zboru, ki se je vršil v telovadnici gluhonemnice v Ljubljani. Prisotni so bili predsedniki 31 učiteljskih društev in celokupni upravni in nadzorni odbor. Ta skoraj 100% udeležba na tem sestanku nam je najlepši dokaz, da se organizirano učiteljsko prav dobro zaveda, da morajo biti posamezna učiteljska društva čim tesneje povezana z vodstvom organizacije. Sestanki in posvetovanja vseh predsednikov so rodili vedno dobre uspehe in tako je dalo tudi to zborovanje mnogo lepih pobud za nadaljnje delo.

Predsedniški zbor je otvoril predsednik sekcije tov. Metod Kumelj s sledečim nagovorom:

SPOŠTOVANI ZBOR!

Današnje naše zborovanje se vrši v letu jubilejev slovenske učiteljske organizacije. Z razširjeno slavnostno številko je jeseni stopil »Popotnik« v svojo šestdesetletnico. Sedeset let že vrši »Popotnik« ob sodelovanju učiteljske svoje važno poslanstvo na našem pedagoškem in šolskem polju kot edino slovenska samo pedagoška revija. Vso dobo svojega obstoja je posvečal polno skrb našemu otroku, vzgojstvu in slovenskemu šolstvu. Ne precenljivo so zato njegove zasluge za našo slovensko pedagogiko in naše šolstvo. Oboje se je začelo razvijati, rasti in je doseglo svojo današnjo višino šele s »Popotnikom« in z njegovo pomočjo. Pri tem pa si je pridobilo posebnih zaslug zlasti slovensko učiteljsko in njegovo organizacijo, ki sta skrbela za to, da je korakala slovenska pedagogika z duhom časa in sta znala oskrbeti »Popotniku« tudi potrebno materialno osnovo.

Preteklo jesen je minilo dalje 70 let, odkar se je začelo slovensko učiteljsko zavedati važnosti organiziranega nastopanja za izvajanje stanovske borbe. Ta zvest, porojena iz trdih življenjskih razmer, v katerih je živel učiteljski stan, je rodila v vrstah naših stanovskih prednikov živahno gibanje za snovanje učiteljskih društev. Ustanovitvi prvih dveh slovenskih učiteljskih društev l. 1868. v Dravbreci in v Ptujju so dali pobudo učiteljsvu tudi v ostalih krajih. V kratkem času so nastala slovenska učiteljska društva tudi v drugih krajih na Slovenskem. V teku dvajset let od ustanovitve prvih društev je bilo slovensko učiteljsko organizirano že tako, da je bilo usposobljeno za enotno nastopanje pri delu in stremeljenju za izvojevanje svojih stanovskih zahtev. Misel po osnovanju skupne slovenske učiteljske organizacije je dobivala med slovenskim učiteljskim vedno več zagovornikov. Zamisel je dozorela in 22. in 23. aprila leta 1889. je bila v Ljubljani ustanovljena »Zveza slovenskih učiteljskih društev«. Letos v aprilu praznujemo torej 50-letnico obstoja skupne slovenske učiteljske organizacije, in to je naš letošnji tretji stanovski jubilej.

Ob tej ugotovitvi čutim za svojo dolžnost s tega mesta s posebno hvalečnostjo se spomniti onih naših društev in tovarišev, ki so si pridobili za ustanovitev naše organizacije prav posebnih zaslug. Prvi početki naše organizacije segajo v Dravsko dolino. Nestor obstoječih društev je naše Ptujsko učiteljsko društvo, ki je dalo s svojo ustanovitvijo pobudo, da je postala potreba po organiziranju živa tudi med učiteljskim drugih okrajev. Ime Ptujskega učiteljskega društva bo vedno najsvetlejša v vrsti slovenskih učiteljskih društev. K sedemdesetletnici obstoja izrekam temu društvu v imenu sekcije in v svojem imenu najprisrčnejše čestitke z iskreno željo, da zavzema s svojim delom tudi v bodoče vedno tako odlično mesto v naši učiteljski organizaciji. Navzočega predsednika prosim, da tolmači te čestitke in to mojo željo članstvu na prvem zborovanju.

Realna iniciativa za osnovanje skupne slovenske učiteljske organizacije je izšla iz celjskega društva, ki mu gre zato posebna zasluga in ki zavzema zaradi tega prav posebno odlično mesto v naši organizaciji zgodovini. Temu društvu izrekam v imenu sekcije svoje čestitke in zahvalo, s posebno hvalečnostjo in zahvalo pa se spominjam že pokojnih glavnih propagatorjev in ustanoviteljev Zaveze: predsednika celjskega uč. društva in učitelja v Vojniku tov. Antona Brezovnika, učitelja v Zalcu tov. Franca Kocbeka in učitelja v Hrastniku tov. Armina Gradišnika. S svojim delom so izkazali slovenskemu učiteljsvu in šolstvu neprecenljive usluge, sebi pa zgradili živ spomenik, ki bo stal, dokler bo obstojal učiteljski stan. Hvala in slava njihovega spomina.

Ob tej priliki pa se v imenu sekcije hvaležno spominjam tudi vseh neimenovanih pokojnih in še živečih tovarišev, ki so si pridobili s svojim delom zasluge za slovensko učiteljsko organizacijo in njen razvoj.

V teku vseh 50 let svojega obstoja je posvečala učiteljska organizacija vso svojo skrb

izpopolnjevanju in razširjanju splošne in strokovne izobrazbe učiteljskega, delovala je za izboljšanje njegovega gnetnega in pravnega položaja ter se na ta način trudila ustvariti pogoje za uspešno delo za napredek našega ljudskega šolstva, prosvete vobče in ljudskega gospodarstva. Zaradi tega smotra je slovenska učiteljska organizacija važen činitelj v našem javnem življenju. Vprav učiteljski organizaciji gre velika zasluga, da je slovensko ljudsko šolstvo in z njim obča ljudska prosvetljenost dosegla današnjo visoko stopnjo. To njeno delo in te njene zasluge so, na kar se opiramo pri naših zahtevah, naj merodajni činitelji pri vsem delu, ki zadeva šolo in učiteljski stan, upoštevajo tudi mnenje in zahteve učiteljske organizacije.

Zaradi oblih prilik se stavlja našemu delu v zadnjih letih vedno večje težave nasproti. Kljub vztrajnemu delu in prizadevanju, ki ga podrobneje našteva tajnik v svojem poročilu, doslej nismo uspeli, da bi se rešila številna pereča vprašanja tako, da bi zavladovala zadovoljstvo v učiteljskih vrstah. Rešitev teh vprašanj ovirajo tisti neodgovorni činitelji, ki si lastijo pravico vmešavanja v prosvetna vprašanja, namesto da bi prepustili reševanje samo odgovornim krogom. To ustvarja v učiteljsvu, ki je poleg tega v nevzdržno težkem materialnem stanju, občutek popolne nesigurnosti, kar mu jemlje duševni mir, ki je potreben, da bi se moglo vsega požrtvovalno predati svojemu delu.

S temi ugotovitvami, na katere se nanašajo vse naše skupne zahteve, otvarjam današnje prvo zborovanje predsednikov sreskih učiteljskih društev v letošnjem upravnem letu in vas vse najprej pozdravljam.

Pred prehodom na dnevni red se spominjam ob tem našem prvem skupnem sestanku največjega našega državnega praznika Zedinjenja, čigar dvajsetletnico smo praznovali v decembru. Naša skupna svobodna narodna država je nastala le za ceno stoletnih krvavih in drugih težkih žrtv, ki so jih doprinesle generacije naših prednikov za našo svobodo. Zato nam je naša država tem sveteljša. Kot vzgojitelji mladine hočemo kakor doslej tudi poslej storiti polno svojo dolžnost, da vzgojimo mladino, ki bo vselej pripravljena doprinesati tudi žrtve za državo in čuvati njeno neodvisnost in svobodo naroda.

Naj živi močna svobodna Jugoslavija! Naj živi kralj Peter II!

PREDSEDNIKOVO POROČILO

Po gornjem nagovoru je predsednik Kumelj poročal o razmerah v naši organizaciji. Najprej je omenjal beograjsko sekcijo JUU, ki je na svojem izrednem obnem zboru, 4. novembra, z menjanjem dnevnega reda in volitvami pred poročilom o delu zavzela res čudno in v organizaciji neobičajno stališče. Prav tako se je dotaknil razmer v sekciji za dunavsko banovino in naglasil, da se stanje v organizacijskem pogledu v obeh banovinah izboljšuje.

V svojem nadaljnjem poročilu je pojasnil, kake stike je doslej imelo vodstvo JUU v Beogradu s prosvetno centralo, to je s prosvetnim ministrom in predsedstvom vlade. V kratkem je poročal o sprejemih pri bivšem prosv. ministru g. Kujundžiću in sedanjem g. Čirčiću. Predsedstvo naše organizacije je bilo sprejeto tudi pri predsedniku vlade g. Dragiši Cvetkoviću. O priliki teh sprejemov so imeli zastopniki JUU priložnost izraziti svoje poglede, stališča in zahteve v pogledu normaliziranja odnošajev do JUU, avtonomije organizacije, upoštevanja legitimnih zastopnikov udruženja, stanovskih strankarskih klubov, izpremembe v prosvetni personalni politiki; naglašali so tudi nujno potrebo po učiteljski stalnosti, po rednem napredovanju, povišanju prejemkov in utemeljevanju predloge JUU za finančni zakon za l. 1939. G. prosvetnemu ministru so bila obrazložena tudi posebna vprašanja, ki zadevajo le učiteljsvo dravsko banovino, in to: namestitve kontraktualcev in dnevničarjev, ureditev zvanja učiteljice ženskih ročnih del, namestitve novincev, korekture v pogledu premestitev in reaktivacije.

Z ozirom na težko narodno - obrambno delo učiteljskega bodo zvišani krediti za gospodinjstvo tečaje. Skrbeti bo treba, da ti krediti ne zapadejo kot se je prej že zgodilo.

TAJNIKOVO POROČILO

je bilo precej obširno in ga je tajnik tov. Drago Supančič že razmnoženega razdelil med člane predsedniškega zbora. Poročilo podaja točen pregled dela pri akciji za zvišanje prejemkov, prizadevanje za odpravo celibata, za izenačenje poročenih uradnic z neporočenimi, obravnava tudi vprašanje stanarine za učiteljice, poročene z neučitelji, napredovanja, predloge za finančni zakon, korekture in seznam zaščite članstva; utemeljena je potreba po namestitvi novincev in dnevničarjev

ter sprejem učiteljev kontraktualcev v državno službo; nadalje razpravlja tajniško poročilo o podpori učiteljem, ki službujejo v obmejnih in narodnostno mešanih krajih, o disciplinskih obravnavah, pedagoško literarnem odseku, o gospodinjstvu in kmetijsko nadaljevalnih šolah, o nabiralni akciji za begunce v CSR, o ureditvi vprašanja učiteljice ženskih ročnih del in še o drugih aktualnih zadevah, podaja pa tudi kratek pregled delovanja posameznih odsekov pri sekciji JUU.

Razprava o posameznih, v poročilu iznesenih vprašanjih, se je razvila zelo živahno, posebno zanimanje so pokazali prisotni za položaj učiteljskega v obmejnih krajih in slikali razmere v posameznih obmejnih predelih. Govorilo se je tudi o Mladinski matici in o resoluciji Kmetijske zbornice. V zvezi s to razpravo je bil sprejet sledeč sklep:

Kot legalni predstavniki teženj in zahtev organiziranega učiteljskega v Sloveniji smatramo za svojo dolžnost, da zavzamemo na današnjem zboru predsednikov načelno stališče k posameznim točkam resolucije Kmetijske zbornice:

1. Ugotavljamo, da so težnje izražene v resoluciji enostranske v tistih svojih točkah, kjer je govor o pravnem položaju učiteljskega, ker se upoštevajo le dolžnosti, ne pa pravice. V točki a) resolucije poziva zbornica pristojno oblast na strogo izvajanje ministerialnega odloka, s katerim se ne dovoljuje, da bi učiteljsvo stanovalo izven služb. kraja, ter tako zanemarjalo na eni strani šolo tudi zakonite dolžnosti izven šole. S tem kliče Kmet. zbornica v življenje odredbo, ki se je v praksi izkazala za nevzdržno, dokler se ne regulirajo vprašanja uč. stalnosti, skupno družinsko življenje zakoncev, učiteljev materialni položaj itd.; v drugem svojem delu pa za popolnoma zgrešeno, ker se sklicuje na zakonite dolžnosti izven šolskega dela.

2. Enostransko je izražena težnja resolucije v točki c), kjer je govor o preustroju učiteljskega, ker ne upošteva v zadostni meri gospodarsko strukturo Slovenije. S svojo industrializacijo je Slovenija že zgubila svoj izrazito kmetijski značaj. Z izvedbo zahtev v resoluciji, bi bilo zapostavljeno šolstvo v industrijskih in polindustrijskih krajih. Potrojitve števila ur, določenih za pouk kmetijstva na učiteljskih bi šla na račun pedagoške izobrazbe, ki je predpogoj vsakega učiteljevega dela v šoli. Gornji težnji bi bilo mogoče ustrediti le, ako bi učiteljske dobilo fakultativni značaj, kjer bi bila mogoča tipizacija v pripravi učiteljskega kadra za posamezne tipe ljudskih šol.

3. Pozdravljamo zahtevo po popolni demokratizaciji vsega nižjega šolstva, zlasti pa še ljudskega, vendar pa izražamo upravičeno bojazn, da bi v pedagoškem pogledu padel nivo, ako bi pri sestavi podrobnih učnih načrtov odločali pedagoško neuki faktorji ali posamezne korporacije.

S tem izražamo svoje načelne poglede z ozirom na resolucijo Kmet. zbornice in popoblašamo vodstvo sekcije, da izdela podroben komentar, čim bo dobilo potrebna poročila od svojih društvenih edinic.

BLAGAJNIKOVO POROČILO

s točnim pregledom blagajniškega stanja sekcije in seznamom po društvi dolžnih zneskov je podal tov. Rado Grum. Društva so bila naprosena, da redno nakazujejo svoje prispevke sekciji.

»UČITELJSKI TOVARIŠ«

Kratko poročilo o »Učiteljskem tovarišu« je podal urednik tov. Vekoslav Mlekuž, ki je še posebej naglasil razveseljevo dejstvo, da v zadnjem času učiteljice mnogo aktivneje sodelujejo kot dopisnice našega stanovskega glasila nego prej. Posebno agilno se uveljavljajo s prispevki o celibatu.

V kritiki so bile naglašene nekatere pomanjkljivosti lista, a iz urednikovega pojasnila je bilo razvidno, da je njihov glavnih povzročitelj izven območja uredništva.

BRZOJAVKE

Predsedniški zbor je prejel poseben brzojavni pozdrav izvršnega odbora, ki ga je poslal predsednik Ivan Dimnik. Z zborovanja so bile poslale posebne brzojavke:

VSEBINA:

Sestanek predsedniškega zbora.
Kmetijstvo in osnovna šola.
Predlog o učiteljih dnevničarjih.
Bilanca dela za otroke.
Naše šolstvo in prosveta.
† Matija Pelko.

UČITELJSKI POKRET: Navodila.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljska tiskarna. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

predsedniku ministrskega sveta g. Dragiši Cvetkoviću;

finančnemu ministru g. Djuriću;

predsedniku senata g. dr. Antonu Koršču in

predsedniku narodne skupščine g. Milanu Simonoviću. V teh brzojavkah je bila poudarjena prošnja za rešitev najbolj perečih zahtev učiteljskega stanu in upoštevanje naših predlogov za finančni zakon.

SLUČAJNOSTI

Pri slučajnostih je bil iznešen predlog, naj bi novoosnovani pedagoško-literarni odsek razširil svoj delokrog tudi na vprašanje učil.

Po kratkem poročilu o posledicah celibata je bila sprejeta sledeča

resolucija:

Finančni zakon za leto 1937./1938. je prinesel v svojem § 33. novo odločbo, s katero se uvaja delen celibat za učiteljice.

Ta odločba pomenja za učiteljico državno nameščenico in državljanko novo izgubo pravice. Jemlje ji pravico proste izbire življenjskega tovariša in jo utesnjuje s tem v ustavno zajamčenih pravicah in v enakopravnosti, ki ji jo je na osnovi ustave priznaval doslej v celoti uradniški zakon. Odločba je tudi nesocialna, ker onemogoča primerno vzdrževanje družine, osnovne celice države ter sili učiteljico k odpovedi materinstva. Številno rojstev v zadnjih letih znatno pada in število izobraženih mater se zaradi tega manjša. Uzakonitev celibata se je tedaj v narodni skupščini utemeljevala z velikim številom brezposelnih učiteljev, ki bi prišli z uzakonitvijo te odločbe do zaposlitve. Ugotavljamo, da odločba ni dosegla svojega namena, saj je v času od uveljavljanja te odločbe radi celibata bilo izpraznjenih v dravski banovini le 11 učiteljskih mest, kar nikakor ne ustreza uspehu, ki bi mogel opravičevati to odločbo. Po uradnih podatkih na letošnjem zasedanju banovinskega sveta, je v dravski banovini 199 praznih mest in 200 brezposelnih učiteljev. Ako pristojne k temu številu še upokojitve, prenapolnjene razrede in razširitev obstoječih šol, vidimo, da se nahaja naša ljudska šola v položaju, da bo morala naša prosveta zaradi pomanjkanja učiteljskega kmalu občutno nazadovati. Položaj v ostalih banovinah je gotovo s ozirom na število učiteljskega in potrebe šol še znatno na slabšem.

Službeni podatki o nepismenosti v naši državi, ki izkazujejo po zadnjem ljudskem štetju leta 1931. 44,6 % nepismenih, dovolj jasno kažejo, da odločba, kakor je odločba o celibatu, naravnost škoduje in kvari razvoj šolstva.

O priliki sprejema deputacije Ženskih pokretov, je bivši prosvetni minister g. Magarašević izjavil, da je bila vlada primorana uvesti odločbo o celibatu radi neprestanih intervencij pri prosvetnem ministru za premestitve poročenih učiteljic v službeni kraj moža neučitelja. Ugotavljamo, da so intervencije nepoklicanih ljudi samo posledica oddajanja služb enih mest brez razpisa. Le stalno uvedeni razpisi učiteljskih mest lahko preprečijo take intervencije.

Vse te navedbe jasno kažejo krivičnost in neutemeljenost odločbe o celibatu.

Zato naj se celibat o učiteljicah ukine.

Predsednik tov. Kumelj je zaključil zborovanje s posebno zahvalo prisotnim za sodelovanje.

Kmetijstvo in osnovna šola

V 30. št. let. letnika »Učiteljskega tovariša« je bil objavljen članek »Učiteljica, kje je tvoje mesto«. Članek se nanaša na predavanje nekega g. sreskega kmetijskega referenta, ki je med drugim priznal »upravičenost zahteve, ki jo je postavila Kmet. zbornica, da se naj na učiteljske sprejemajo ne možiki, ker ženske, kratko rečeno — ne pridejo v poštev pri kmetijskem pospeševalnem delu«. Dalje pravi, da bi se naj na učiteljskih uvedel pouk v kmetijstvu na širši osnovi in da bi naj na

učiteljske sprejemali predvsem kmečke sirove.

»Toda ne pozabimo, da je učitelj v prvi vrsti učitelj, to je pedagog«, ugotavlja popolnoma pravilno pisec omenjenega članka.

Objekt vzgajanja in učenja v ljudski šoli so človeška bitja obeh spolov v dobi od 6. leta pa do 14. leta starosti. Tem bitjem je treba vzgojiti karakter in jih čim bolj intelektualno izobraziti.

KONFEKCIJA PAULIN

L J U B L J A N A
ŠELENBURGOVA ULICA 1

nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek
Aktivnim učiteljicam tudi na ugodno obročno plačilo

Cilj intelektualne izobrazbe je (bi moral biti), seznaniti mladostnika s čim večjim kulturnim področjem; mladenka, mladenič, v katerem bo kloro želje po duhovnih vrednotah, dekle, fant, ki bo vsaj do neke mere usposobljen(a) res samostojno presojati; torej mladostnik, kateremu ne bo neznano, da so na svetu knjige polne stroge, aksiomske znanstvene resnice; knjige, ki ne lažejo, kot lahko n. pr. laže ta ali oni »listič za preprosti narod«.

Pravilo »Iz življenja za življenje«, po katerem naj se vrši delo v šoli, ni razumeti takole: iz kmečkega, delavskega življenja za kmečko, delavsko življenje, temveč, iz otrokovega kmečkega, delavskega miljeja za življenje, v katerem koli miljeju. (Ugotovljeno je namreč, da mora precejšen odstotek kmečke mladine iskati kruha v drugih poklicih. V Sloveniji ne bi mogli kljub ponovni, pravičnejši razdelitvi zemlje v nekaterih predelih zaposliti vsega vaškega naraščanja, med katerega moramo šteti prav tako bajtarsko mladež v kmečkem poklicu.)

Soloobvezni so dečki in deklice. Pouk obeh je sicer enak, vendar se mora temu pouku pri deklicah — zaradi ženskega osnovnega poklica gospodinjice, matere — že v najnežnejši dobi pridružiti izobraževanje za ta, njim prirojeni poklic. Tako izobrazbo pa lahko da deklicam le učiteljica.

Dočim je zahteva, da naj se učenke že v prvem razredu začno pripravljati za poklice, ki jim ga določa narava, upravičena, je teza, naj bi bil pouk dečkov v vaški šoli kmetijsko usmerjen, zgrešena, kar je razvidno iz 4. odst. tega članka. Pri dečkih mora učenje predvsem zbuditi in čim bolj razviti delavnost; pokazati njih sposobnosti za to ali ono; vzgojiti v učencih pravo ljubezen do dela; pravilno razumevanje dela; spoznanje, da moramo delati; zavest nujnosti vseh poklicev; da je za

oči človeški napredek enako potrebno rudarjevo, kmetovo, profesorjevo delo.

Dosedaj povedano nam kaže smer in cilj pouka v osnovni šoli. Naloga učiteljevega dela je dobro vidna. Snov, katero naj z učenci obdela, da bo njegovo delo imelo uspeh, ne more in ne sme biti snov kmetijskih, obrtnih, strokovnih šol. Zato učitelju v osnovni, to je temeljni šoli, ni potrebna neka posebna kmetijska, obrtna izobrazba. Smoter pouka v osnovni šoli je torej, dati učencem, učenkam te šole temeljni vpogled v vsa kulturna področja.

Mnogo bolj važna kot pouk je prav za prav vzgoja v ožjem smislu, moralno etično oblikovanje, vzgajanje karakterja. Vse zlo, vsa desorientiranost, breznačelnost, ves kaos, ki je danes na svetu, ima svoje korenine v dosedanjih načinih vzgoje. Nova vzgoja, nova šola se šele poraja. Njen temelj bodo čisti znanstveni zakoni, brez primesi, ki bi bile hipoteze. Vzgojno delo zahteva od vzgojitelja temeljitega poznavanja etike, psihologije, logike itd. Kdor koli se le malo poglobi v otroka in spozna vsem potrebam nadrejenou potrebo vzgoje karakterja ter njeno tesno zvezo z duhovno kulturo, bo uvidel, da bi bilo usodno v osnovno šolo vpeljati kakak strokovni pouk, kar bi nujno sledilo, če bi bil učitelj preveč zainteresiran na podrobnem, tehničnem kmetovanju.

Nihče izmed fantov in deklet, ki so na učiteljsku, ne ve, kje bo služboval: morda v vasi, mogoče v Trbovljah, na Jesenicah itd. In kaj bi trboveljski otroci z učiteljem, ki bi jim po nekaj tednih bivanja med njimi ne znal pripovedovati strokovnjaško o življenju, potrebah, borbi, zgodovini delavskega stanu. Kaj bi oni z učiteljem, sanjajočim vedno o zelenih travnikih z debelimi kavicami in kakki posebno debeli pesi. Učiteljeva poklicna izobrazba ne sme sloneti na primesi poklicne izobrazbe za kak drug stan.

Predlog o učiteljih dnevničarjih

Z vsemi točkami prosv. ministru za bližnji amandma k finančnemu zakonu za leto 1939/40. predložene resolucije jugoslovanskih učiteljev se strinjamo popolnoma. Vse je pravično in pametno zahtevano, rad privoščim vsem tovarišem višje plače, stalnost na mestih, tovarišicam pa odpravo celibata. Da, vse. Toda je še en predlog, ki je sicer vnešen tudi v omenjeno resolucijo, toda je za las premalo poudarjen, preveč med druge porinjen, to je predlog, da naj se uredi stanje učiteljev dnevničarjev s tem, da se jih sprejme v drž. službo.

Zdi se mi potrebno opozoriti na to vprašanje posebej, ker je ta zadeva najžalostnejša vseh zadev našega stanu, pa se sredi množice drugih zelo rada spregleda, razgubi. Rad verjamem, da je tovarišicam mnogo na tem, da bi se smele poročiti po svoji volji, po izbiri svojega sreca, občutim tudi neprijetnost, ki jo doživijo tovariši, ko se mora odgovoriti priljubljeni reviji, časopisu ali drugemu, morda celo novi obleki, toda težje je še dnevničarju, ko se mora odpovedati celo kruhu in pomalem stradati.

Ponavljam: premisli ti, kadar koli čitaš teh nekaj besed, kako bi izhajal z 800 din mesečno in ne imel prav nič drugega zraven, niti drv, niti stanarine, niti doklade za otroka itd. Premisli, pa boš uvidel, da je čisto navaden stradež vsak dan na pragu.

Toda o tem sem nekoč že pisal. Hotel sem danes poudariti drugo stran tega vprašanja, namreč pravno in ne gmotno.

Kaj je učitelj-dnevničar prav za prav v vrsti drugih učiteljev in drž. uslužbencev. Prav nič! Nekoč je oblast celo z neko okoliščino poudarila, da naj se v uradnih spisih ne uporablja naziv: »učitelj-dnevničar«, ker učiteljev-dnevničarjev zakon nikjer niti ne omenja, niti ne predvideva, temveč se naj za te vrste uslužbence rabi naziv: »dnevničar-zvničnik-služitelj«, izmed katerih je zadnji najbolj simpatičen in obenem najbolj realen.

Učitelj-dnevničar je postavljen v službo z odlokom bana. Od dneva nastopa službe mora vršiti v izročnem mu delokrogu, razredu, prav vse posle in opraviti vse delo kakor kdor koli drugi. Sme tudi spisovati uradne spise (razrednice, tednike) ter se veljavno podpisovati. Običajno je povsod uporabljen še za kako drugo delo, n. pr. v pisarni, pri raznih nadzorovanih itd. Če oboli na šoli tovariš ali tovarišica, mora navadno dnevničar nadomeščati, ker je pač po rangi najnižji in ima torej v tem oziru, zaradi ranga, največ dolžnosti. Seveda mu za vse to delo nihče ničesar ne plača, ker je pač vse tako delo opravljeno zaradi kolegijsnosti ali pa potrebe.

V vsem nadomeščanju torej popolnoma vsako drugo moč. S tem skoro da škodi drugim tovarišem, zlasti brezposelnim, seveda docela nehoti.

Toda za svoje enako delo prejema jako neenako plačilo. Če zaradi tega bi bilo treba zadevo urediti. Pa so še druge stvari: dnevničarju se vsa leta dnevničarske službe, vsaj dosedaj, ne štejejo v prav nobeno napredovanje niti ne za pokojnino. Za državo je dnevničar v službi kakor če bi ne bil. Če je tak dnevničar sprejet pozneje v državno službo, je sprejet tako, kot vsak drugi, ki ni bil do dneva sprejema nikjer zaposlen. Vsa leta dnevničarstva so za nadaljnji njegov potek službenega razmerja čisto brez pomena in brez vrednosti, zgubljena. Če bi taka dnevničarska služba trajala kako leto, bi človek še prenesel. Toda, kadar se leta vrste, in jih postane 4, 5 ali več celo, postane zadeva prav boleča.

Od skromne nagrade, ki jo dnevničar prejema, se mu pa redno odtrguje uslužbenški davek, precejšen znesek za »podporni fond« (revel naj še druge reveže podpira), 1 % doprinos in redno tudi kuluk.

Dokler bo kak dnevničar v službi, bi morala biti ena glavnih naših zahtev rešitev njih položaja.

-a.

Bilanca dela za otroke

Z občnega zbora Jugoslovanske unije za zaščito otrok v Ljubljani

Dne 26. januarja t. l. je bila v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani 3. redna letna skupščina dravske sekcije Jugoslovanske unije za zaščito otrok. Spričo važnosti tega društva in te skupščine je bila udeležba res tudi velika. V zastopstvu pokroviteljske unije Nj. Vel. kraljice Marije in Nj. Vis. kneginje Olge je bil navzoč g. podpolkovnik Pavlič, na skupščino pa so poslali svoje zastopnike tudi banovina, mesta in škofije v Sloveniji. Nad vse častna je bila udeležba včlanjenih društev in mnogih socialnih delavcev.

Skupščina je bila prirejena v skromno proslavo 20 letnice dela za mladinsko zaščito v svobodni domovini, njej pa je bila priključena tudi majhna mladinsko zaščitna razstava. Predsednik dr. Oton Fetič je poudaril, da postaja vedno močnejša zavest, da je zaščita mladine dolžnost javnosti, narodna dolžnost. Unija, ki je bila l. 1933. ustanovljena na podlagi člena 23. pakta Lige narodov, je v letih svojega kratkega obstanka že precej naredila na polju mladinske zaščite, ki se je vršila doslej brez vsakega sistema in brez jasnih ciljev. Tajnik učitelj Voiko Jagodič je to delo podrobneje opisal. Sekciji za dravsko banovino se je posrečilo doslej ncenotno delo organizirati. Včlanjenih je žal šele 30 izmed mnogih slovenskih društev, ki se neposredno

ali posredno pečajo z zaščito mladine, vendar pa stoji organizacijsko delo šele na začetku in bo gotovo pokazalo v bližnji bodočnosti še mnogo večje uspehe. Svojem članom je stala sekcija tudi gmotno ob strani in je v teku preteklega leta mogla s 25.000 din vsaj malenkostno pomagati pri rešitvi njihovih nalog.

Stiki z javnostjo so se prav lepo razvijali. Tudi najširši sloji so pričeli Unijo smatrati kot svojo zaščitnico. Mnogim prošnjam seveda ni mogla ustreči, toda odbor je na pristojnih mestih uspešno interveniral. Otroški dnevi, pri katerih so pridno sodelovala včlanjena društva, so se vršili v širokem obsegu, med največje akcije pa spada gotovo II. balkanski kongres za zaščito mladine in mednarodna mladinsko-zaščitna razstava v Beogradu, katere se je naša banovinska sekcija udeležila s prav znanstveno zbranim in obdelanim materialom. Tudi akcija za ustanovitev posvetovalnice za matere s priključenim posebnim domom za noseče je imela nekaj uspeha. Najkoristnejše delo pa je Unija izvršila z ustanovitvijo posebnega lista, ki se imenuje »Zaščita otrok in mladine«. Prva številka je izšla še pred banovinsko skupščino in jo je javnost nadvse ugodno sprejela. Javne korporacije, društva, vzgojiteljski krogi in še posebno socialni delavci so toplo pozdravili list, ki izhaja štirinajstredno in stane le 30 din letno. »Zaščita« bo sistematično obravnavala vse probleme, ki se tičejo varstva slovenskega otroka in mladine in bo obenem tvorila vez vsega takega dela.

Poročila, podana na skupščini, so bila soglasno sprejeta. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Oton Fetič, v odbor pa še učitelj Voiko Jagodič, učitelj Miroslav Zor, učiteljica Olga Grahorjeva, dr. Alojz Zalokar,

Vera Adlešičeva, Vida Novakova, učitelj Franjo Starman, Ivan Sedlar, Valerij Učak, Minka Kroftova in Miroslav Urbas. V nadzorstvo pa so prišli dr. Ivo Pirc, dr. Andrej Gosar in dr. Jože Bohinjec. Novoizvoljeni odbor nam priča, da bo naša sekcija Unije tudi v naprej uspešno delovala in dosegla v svoji borbi za mladino kar najlepše uspehe. Mi, učitelji, jo hočemo pri njenem delu z vsemi našimi močmi podpirati, saj je njena borba tudi naša.

— o —

Naše šolstvo in prosveta

(Nadaljevanje.)

Ustanavljanje novih šol

Kakor glede novih šolskih poslopij, moramo v preteklem letu tudi glede otvarjanja šol samih zaznamovati precejšen napredek. Poleg nekaj ambulantnih, so bile ustanovljene sledeče redne šole:

v Velikem Cirkiku, srez Krško, na Ilovi gori, srez Kočevje, pri Sv. Treh kraljih, srez Dravograd, v Selenbergu, sred Dravograd, pri Sv. Bolfenku, srez Dravograd.

Za novo ustanovljene šole so se priredili zasilni prostori, za katere plačuje banovina najemnino. Ustanovitev novih šol je bila utemeljena v velikem številu soloobveznih otrok in oddaljenosti naselij od šole.

Šolski vrtovi i. dr.

V banovini ima 694 ljudskih šol lasten šolski vrt, 69 jih ima vrt in najem, 105 jih je brez vrta. K ostalim šolam ni mogoče pridobiti primerne zemljišča za vrt, ker so šole ali v mestih ali pa so šolska poslopja zasebna last. V nekaterih krajih bodo mogle dobiti šole vrt šele z zidavo novega šolskega poslopja. Letos zgrajene šolske stavbe še nimajo urejenih vrtov.

V splošnem se šolsko vrtnarstvo prav polno razvija, kar je razvidno iz letošnjih poročil sreskih načelstev in šolskih upraviteljev. Veliko število matičnega drevja, drevesnic z nad 80.000 divjaki in drevesc starejših letnikov nam priča, da naši šolski vrtovi dobro rabijo šolskim in splošno gospodarskim namenom.

Za mestne šole bo vsekakor treba ustanoviti skupne šolske vrtove, kajti sicer je pouk v mestnih šolah nepopoln.

Proračuni

Po uredbi o vzdrževanju ljudskih šol od 9. septembra 1936. je prevzela banovina izdatke za vzdrževanje teh šol od 1. aprila 1937. dalje. V banovini imamo 806 šolskih občin, ki so vključene v 402 podeželske upravne občine in 4 šolske občine avtonomnih mest.

K vzdrževanju ljudskih šol prispevajo v letu 1938./1939. po proračunu:

A. občine	din 8.795.977,—
B. banska uprava	15.569.171,—
C. mestne občine	3.470.964,—

skupaj din 27.836.112,—

† Matija Pelko

V teh časih, ko je zvestoba tako redka, poudarjamo s ponosom, da si bil zaveden član učiteljske organizacije od prvega vstopa v službo do zdaj. Litijsko okrajno učiteljsko društvo te šteje za najdlje včlanjenega sodelavca. Vsa dolga desetletja si bil naš.

Nikjer se nisi branil dela, zato si bil seveda na razpolago tudi učiteljski organizaciji. Desetletje si nam tajnikoval. O, koliko truda si vložil za naš napredek in dvig šolstva tudi kasneje, ko si nam bil ljubljani in spoštovani predsednik.

Organizacije in svojih stanovskih tovarišev pa nisi pozabil niti poslednja leta, ko si pod bremenom naraščajočega dela zaprosil za olajšanje. Vse do zdaj si nas bodril, spodbujal in nam dajal nasvete iz svoje bogate zakladnice izkušenj.

Hvaležni smo Ti, dragi tovariš Matija, za vse Tvoje delo in obilo pomoč. Glej, prav zato smo prišli semkaj s hvaležnimi sreci, da Ti zašepetamo v svežo jamo: iskrena hvala!

Dragi naš tovariš in prijatelj!

Objokujemo Tvoj prerani odhod.

Prinašamo Ti, naš vodnik, iskrene pozdrave Jugoslovanskega učiteljskega združenja in vseh tovarišev, ki smo Te spoštovali, cenili in ljubili.

Počivaj, dragi naš tovariš, sladko v ljubljani domovini.

Matija Pelko! Slava Tebi in Tvojemu delu!

V imenu učiteljstva v Toplicah pri Zagorju se je poslovil od svojega upravitelja tov. Arnošt Adamič s temi v srce segajočimi besedami:

Prav zdaj v najlepšem času, ko se vrača med nas večno mlada pomlad in že rahlo ubira strune in pojo griči in ravnine, je silna bolečina zgrabila v naša srca, prav v dno, kjer najbolj boli in skeli. Zakaj se, Matija, ne moreš z nami veseliti lepote zdaj, ko bodo kmalu začele češnje na tvojem vrtu? Napelo se bo popje, vzbrstelo bo, razbohotilo se v nepopisnem čaru in bo čakalo tvoje roke, da ga ljubeče poboja. Nič več ne bodo odmevali tvoji koraki po hodnikih našega življenja, onemogla je stopinja, ugasnile so oči, zamrla beseda s tvojih ust. Zakaj, o Matija, si nas zapustil ravno zdaj?!